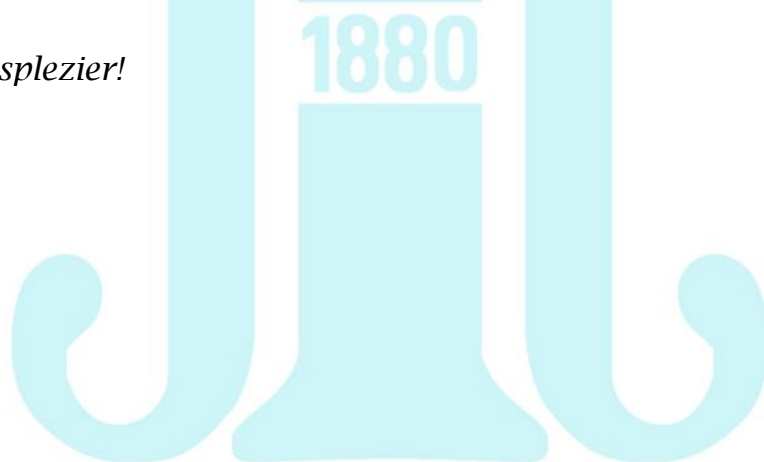

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het
mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige
toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van
boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

**FRANCISCUS , DE HEILIGE
JONGLEUR VAN ASSISI**
(Lu santo jullàre Françesco)

Monoloog

1880
door

Dario Fo

Vertaling: Filip Vanluchene

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2004
Nr.2827

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste TWEE tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier “aanvraag tot opvoering”. Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen; het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) naar Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A. worden gestuurd.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt u dan van hen de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wendt men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A1

BELANGRIJKE OPMERKING !

<p>Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk <i>FRANCISCUS, DE HEILIGE JONGLEUR VAN ASSISI</i> op te voeren moet de naam van auteur <i>DARIO FO</i>, vert. <i>F. Vanluchene</i> vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.</p>

<p>De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.</p>
--

Wettelijk depot D/2004/0220/021
ISBN 978-90-385- 08665

© 2003 Toneelfonds J. Janssens/Dario Fo
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

INLEIDING

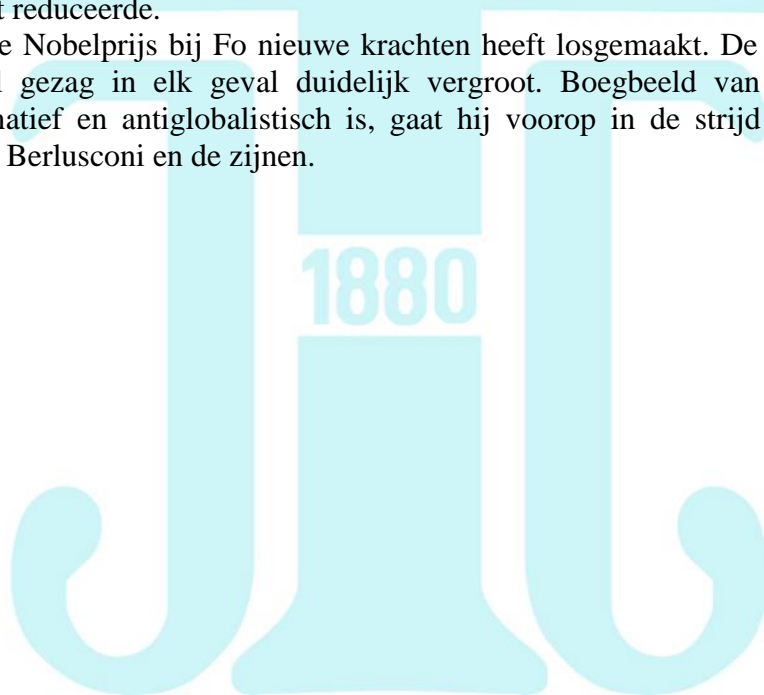
De tournee die Fo in 2001 met Lu santo jullàre Françesco door Italië maakte is mogelijk ook zijn afscheid van de Bühne.

Voor velen was het dus de laatste kans om de meesterverteller live aan het werk te zien. Bomvolle zalen (met opvallend veel jongeren) bejubelden de maestro in zijn zeer persoonlijke interpretatie van de heilige van Assisi. In wie hij vooral verrassende parallellen met zichzelf heeft ontdekt.

Voor Fo is Franciscus een begaafd, geëngageerd jongleur met een belangrijke humanitaire, sociale boodschap.

Dat alles wordt ons verteld door een 75-jarige clown, energiek, vitaal, sprankelend en vooral mimisch nog steeds onovertroffen; in een adembenemend tempo en tegen een achtergrond van kleurige, door hemzelf geschilderde doeken. Het is miraculeus, vooral als je bedenkt dat Fo in 1995 is getroffen door een herseninfarct dat zijn zicht tijdelijk tot twintig procent reduceerde.

Het lijkt wel of de Nobelprijs bij Fo nieuwe krachten heeft losgemaakt. De bekroning heeft zijn moreel gezag in elk geval duidelijk vergroot. Boegbeeld van alles wat progressief, alternatief en antiglobalistisch is, gaat hij voorop in de strijd tegen het gedachtegoed van Berlusconi en de zijnen.

PROLOOG

Lu santo jullàre Françesco, dat is de titel van deze voorstelling.

Het gaat om verhalen over de beroemde heilige van Assisi, vooral over enkele episodes uit zijn leven die minder bekend of zelfs helemaal onbekend zijn. Die verhalen komen deels uit de officiële canonieke teksten maar vooral ook uit oude volksverhalen opgetekend in Umbrië.

Ik heb altijd gedacht dat de term ‘jongleur’ met betrekking tot Franciscus een soort dichterlijke vrijheid moet zijn geweest van iemand met een subtiel gevoel voor humor, iets wat in de vijftiende of zestiende eeuw in de kronieken is geslopen door toedoen van een of andere lyrische ziel.

Ook Rossellini, de grootmeester van het neorealisme, draaide een film met de schitterende titel, Francesco, Giullare di Dio. De beginscène is op zich al een meesterwerk uit de universele filmgeschiedenis. We zien een beeld van honderden broeders, onder wie heel veel jongeren, die in een weide zitten te discussiëren. Ze lachen, ze maken grapjes en plots begint het te regenen. Eerst is het niet meer dan wat gezapig gedruppel, maar stilaan wordt de regen heftiger en heftiger, er steekt wind op en het wordt uiteindelijk een echt genadeloos zomeronweer. De broeders, vooral de jongeren lopen uitgelaten door de weide, ze stampen in de plassen, ze rollen en buitelen in het rond, zij heffen de onderkant van hun kled omhoog om er hun hoofd onder te houden, ze zwaaien de panden van hun pijen op en neer als vleugels... ze lijken wel reusachtige raven die traag van de grond opvliegen en wegzweven naar de verte om dan te verdwijnen in de oneindige nevels.

Tijdens het opzoekwerk over de heilige van Assisi heb ik op grond van een basistekst van Chiara Frugoni ontdekt dat Franciscus zich eigenlijk zelf jongleur heeft genoemd met de duidelijke stelling: ‘Ik ben de jongleur van God.’ Zichzelf openlijk een potsenmaker en een grapjas noemen was in de dertiende eeuw ronduit een gevaarlijke provocatie, daarvoor moest je minstens gek zijn of zelfmoordneigingen hebben.

De jongleurs waren erg geliefd bij het gewone volk, maar des te meer gehaat en onderdrukt door de machthebbers, die ze voor de minste kleinigheid aan de schandpaal zetten. Er zijn talloze edicten uitgevaardigd tegen de zogenaamde ‘beroepspaljassen’. Het beroemdste is zonder twijfel het edict van keizer Frederik de Tweede uit 1220. Die wet kreeg de naam Contra Jocularos Obloquentes. Obloquentes betekent eigenlijk kwaadspreken, de waarheid verdraaien, schelden, schunnige taal gebruiken... eigenlijk kan die term op alles slaan. In dat edict zette Frederik de Tweede de bevolking aan om die beroepspaljassen te beledigen en aan te vallen op de kermessen en de jaarmarkten. Als er dan per ongeluk een werd doodgeslagen... niet erg, geen probleem... want de jongleurs en hun aanverwanten genoten niet van de algemene persoonsrechten, ze konden bij geen enkele rechter een klacht indienen als iemand hun bezittingen had afgenomen of hun lichamelijk letsel had toegebracht, zij werden niet beschouwd als normale menselijke wezens.

Maar het feit zichzelf een jongleur te noemen was niet alleen een provocatie, onze vriend was namelijk echt een jongleur. Hij kende alle knepen en technieken van het vak. Getuigen van zijn redevoeringen, die eigenlijk zuivere potsenmakersvoorstellingen waren, die getuigen verzekeren ons dat Franciscus over een formidabele stemtechniek beschikte, waardoor hij zijn verhalen helder en verstaanbaar kon projecteren voor een publiek van soms wel vijfduizend personen. Daarenboven illustreerde hij alles met heldere bewegingen van armen, lijf en benen: ‘hij vertelde met heel zijn lichaam’, noteert een kroniekschrijver uit die tijd ter gelegenheid van een toespraak van Franciscus aan Honorius III, de paus die hem de zegen gaf voor de oprichting van zijn orde. Die Honorius III moet tegelijk hoogst geamuseerd en onder de indruk geweest zijn van de huppelende en buitelende spraakwaterval die daar voor zijn ogen stond.

Bij andere gelegenheden begon hij gewoon te zingen, midden in zijn sermoen schakelde hij over op zuiver muzikale passages, heel geritmeerd, heel uitgelaten en gepassioneerd als regelrechte liefdesliederen. Dat allemaal om op overtuigende wijze het thema van de zuivere en feestelijke liefde aan te tonen die wij moeten opbrengen voor onze Schepper.

Er zijn van Franciscus talloze soortgelijke interventies bekend, van Venetië tot Ligurië, in heel Midden-Italië tot in het diepe zuiden. Die sermoenen gingen over de meest diverse onderwerpen, maar waren toch altijd gebonden aan tragische gebeurtenissen uit het dagelijks leven, aan ellende, tegenslag en ramspoed waar het volk over heel Italië mee te maken kreeg.

Maar in welke taal drukte Franciscus zich dan uit? In Italië werden er in die tijd tientallen dialecten gesproken (de ‘vulgare eloquentia’ van Dante) die totaal van elkaar verschilden. Bij het begin van de dertiende eeuw was er nog geen sprake van zoiets als Algemeen Italiaans. De enige bruikbare communicatietaal was het Latijn, en die taal werd natuurlijk alleen beheerst en begrepen door de hogere klassen.

Maar Franciscus was een echte jongleur, hij beheerste het taaltje van die handige fantasten die hun verhaal vertelden met een mengelmoes van uitdrukkingen uit alle mogelijke dialecten, met klanknabootsende, zelfgebrouwen nieuwe woorden en met veel spectaculaire gebarentaal en een overweldigende stemtechniek. Een echte en authentieke passe-partout van de communicatie!

Het is ook bekend dat de leerlingen en broeders die hem volgden op zijn pelgrimstochten zorgvuldig notities maakten tijdens zijn sermoenen, dat ze eigenlijk alles integraal probeerden op te schrijven. Maar van die indrukwekkende hoeveelheid teksten is er niet één regel bewaard. Hoe kan dat toch? Simpel. Veertig jaar na de dood van de heilige van Assisi werd Bonaventura van Bagnoregio grootoverste van de orde der franciscanen en die gaf orders om alle geschreven documenten over het leven van de heilige te vernietigen, te beginnen met de leggenda van Tommaso da Celano, die was geschreven in opdracht van paus Gregorius IX – en ook alle andere geschriften van Franciscus zelf en van zijn discipelen. Ter vervanging van al die documenten schreef Bonaventura toen in opdracht van het Kapittel van Narbonne de zogenaamde Leggenda Maggiore een soort nieuwe, officiële biografie waarbij het originele gedachtegoed van de heilige ongegeneerd en kordaat opgesmukt en gecensureerd werd.

Nemen we nu dat buitengewone sermoen waarvan ons meerdere belangrijke getuigenissen bekend zijn, met name het sermoen dat Franciscus in Bologna heeft gehouden in de zomer van 1222. In die tijd is Bologna in oorlog met Imola en met nog enkele andere steden in de provincie Romagna; het conflict heeft al veel bloedvergieten en massamoord gekost... hele wijken in brand en delen van de stad volledig verwoest. Daarenboven is er een bloedige vete tussen enkele concurrerende adellijke families in de stad.

De bevolking is in kampen verdeeld en de confrontaties zijn ongemeen wreed en genadeloos. Franciscus is uitgenodigd door zijn volgelingen uit Emilia-Romagna en komt aan op de Piazza Maggiore, het is 15 augustus en bij valavond stapt hij een soort verhoog op dat daar speciaal voor de gelegenheid is opgetimmerd.

Het plein barst van het volk, duizenden mensen zijn van overal samengestroomd om naar hem te komen luisteren.

Franciscus begint te spreken en zet meteen alles op zijn kop. Iedereen verwacht een donderpreek tegen de wreedaardige slachtpartijen, maar de broeder begint als een echte jongleur een zeemzoete ode aan de oorlog te improviseren, hij mimeert onwaarschijnlijke ruzies, gevechten tussen ruiters en voetvolk, afgehakte koppen en verminkte lichamen. Bovenal verwacht het publiek dat de heilige jongleur het woord zal voeren in een soort Paduaans, gemengd met een beetje Umbrisch, maar nee, hij begint te brabbelen in het plat Napolitaans, waarbij het publiek nauwelijks bijkomt van verbazing; De reden van deze verrassende aanpak, de truc van de jongleur, zullen jullie naderhand wel begrijpen. Van de tekst die ik nu voor u ga spelen bestaat er geen enkel geschreven document; ik heb mij gepermitteerd om hem zo gewetenloos mogelijk te reconstrueren op basis van getuigenissen en kronieken uit die tijd. Vraag mij geen rekenschap, jullie moeten mij maar vertrouwen. En wanneer de oorspronkelijke tekst ooit toch weer zou opduiken, ik ben er zeker van dat dat zal gebeuren, dat is al het geval geweest met andere teksten van Sint Franciscus in de vorige eeuw, als die echte tekst dan opduikt dan zullen jullie kunnen zeggen: ja maar, die kenden wij allang!

Franciscus, de heilige jongleur.

Napolitanen, mijn geliefde Napolitanen, hier ben ik, zie!

O, wat doet het goed om hier weer bij u, Napolitaanders te kunnen zijn. Gijlie gewapende vechtersazen. Die als wilde beesten zo formidabel ruzie kunt maken, met die schone verbeterde smoelen! Gijlie die ten oorlog trekt, naar het slagveld! Om te moorden en te kelen! Aan het roepen van boven op uw paarden: ‘Dood aan de vijand! Slaat erop, geeft ze ervan, priemt ze maar door, kapt ze in duizend stukken! En steken, en steken!’

(Gaat langzaam over naar een strijdlied.)

Napolitanen, wat zie ik u graag. Zijn dat kerels, die Napolitanen? Dapper volk met een leeuwenhart! *(plotse pauze)*

Hoezo? Zijt gijlie geen Napolitanen? Geen één van u hier?

Geen één hier is Napolitaan? De vrouwen ook niet? *(korte pauze)*

Van waar zijt gijlie dan...? Van Bologna?! *(korte pauze)*

Maar wat doet ge dan hier, in Napels, als ge van Bologna zijt? Ge zijt onderweg, op reis? Naar het Heilig Land misschien? Ah, we zijn niet... we zijn hier niet in Napels. Maar waar zijn we dan?

In Bologna?

Is dat hier Bologna...?!

Zijt ge wel zeker? *(pauze)*

Mensengod! Ik dacht al... waar is die Vesuvius gebleven... en waar is de zee naartoe?

Maar ik ben mis, wat een vergissing...

Vier dagen ben ik al onderweg naar Napels, vier dagen lang almaar door heb ik gevraagd aan een van mijn broeders: ‘Spreekt dan toch Napolitaans, gij die van Napels zijt, leert mij Napolitaans! Als ik daar aankom wil ik de taal kennen en spreken zoals die mensen daar, ze zullen niet weten wat ze horen.’

Maar ’t zijt gijlie die niet weet wat ge hoort!

Ik was vergeten dat ik onderweg was naar Bologna.

Wat moet ik nu doen?

Ineens in het Bolognees beginnen? Ik kan geen Bolognees. We moeten er iets op vinden. Ik ga verder in het Napolitaans. En gijlie allemaal, kunt ge niet een beetje uw verbeelding laten werken? Ge beeldt u in dat ge Napolitanen zijt. Het spijt mij. Ge moet maar een kleine inspanning doen. Ik richt het woord tot u, beste Napolitanen.

Haha, ik durf nogal...

Bolognezen, Bolognezen, gij fantastische mensen, die altijd maar vechten en mekaar afslachten, altijd maar oorlog, precies of er niets anders dan oorlog in uw koppen zit. Oorlog, aanvallen, achtervolgen, veldslagen, te paard, te paard, slachten, slaan, steken, en

Steek en piek en slaag en draai

En steek en vooruit onderuit

En piek en vooruit onderuit

En wie niet weg is is gezien

Ik steek een keer of tien

Onderuit te paard te voet

Vel en vlees en overal bloed

We hebben schoon en scherp gerief

Steke-steek, astemblief.

Met het wapen in de hand

Door het Bolognezenland.

Trekken wij vechtend en moordend rond,

Steken u recht in uw dikke...

Ajaa...

Prachtige mensen, de Bolognezen, ook al verstaan ze geen Napolitaans. Ja, gij die in oorlog zijt tegen die van Imola, dat smerig ras, die wreedaardige wilde beesten die gij probeert een les te leren door hun velden te gaan verbranden, door onverbiddelijke oorlog, hun huizen te verwoesten... die keer dat ge al hun deuren en portalen zijt gaan wegstelen, heel hun stad aan gruzelementen zijt gaan slaan, o wat een wonder... maar het is niet alleen Imola, ge hebt niet zomaar één vijand, nee, nee, ge hebt er veel, veel vijanden, te beginnen met toen dat ge in opstand zijt gekomen tegen Barbarossa. Ge herinnert u nog wel, die Barbarossa, die roverskeizer, die dief, die alles leegplunderde, het bloed onder uw nagels met zijn taksen, belastingen, wetten, boetes, straffen, ge zijt in opstand gekomen met al de andere Lombarden, uw bloed kookte en ge hebt gezegd: het zal gedaan zijn dat die zijn eigen nog zal opvetvreten door ons leeg te zuigen...

Iedereen te wapen, we gaan hem pakken, we gaan hem krijgen! Vooruit, te vuur, te zwaard en zonder genade!

En die smerige Duitser heeft zijn vel alleen kunnen redden door zich te verbergen onder een stapel lijken, anders was hij in stukken vaneen afgeslacht, hij de grote keizer... wat een prachtige historie, wat een gevoel van voldaanheid...

En dan die andere keer, die andere oorlog die ge gevoerd hebt tegen de Albigenzers, die smeerlappen, die Albigenzers die de pretentie hadden te zeggen dat zij en alleen zij in de naam van Christus spreken. 'Wij en alleen wij zijn echte christenen, want we leven in armoede, wij volgen het evangelie en we willen van de paus niet meer weten... de paus... de paus bestaat niet, het is geen goed christen...'

Tot de paus zelf, Innocentius, op zijn paard is gaan zitten als een echte oorlogsmans en het leger van Frankrijk heeft aangevoerd tegen de Albigenzers, en gij ook, gij Bolognezen zijt mee met hem ten oorlog getrokken om ze een les te leren, om ze te massacreren, die verschrikkelijke kettlers. En gelijk met die oorlog in Frankrijk begon er ook nog een andere oorlog, de oorlog in het Heilig Land. Tegen die vervloekte moren die het kruis van Christus zelf

hadden veroverd, daar zijt ge ook naartoe getrokken om tekeer te gaan... gij dappere Bolognezen, tegelijk het Heilig Land, en tegen Frankrijk en tegen de Duitsers, wat een plezier, wat een dapper volk toch. En terwijl dat allemaal gebeurde, er waren er die in het Heilig Land zaten, anderen waren tegen Frankrijk bezig, anderen tegen Duitsland en die die nog overbleven thuis? Wat deden die? Nietsdoen en zalig op hun achterwerk blijven zitten? Nee, nog een oorlog, op het thuisfront, tussen de machtige, oude families van de stad onder elkaar, die mekaar begonnen uit te moorden, te branden, te slachten... moorden in gezinsverband... al die lijken... wat een sensatie... wat een plezier! Iedere avond hoort ge op straat: wie is er daar aan het branden? Het is het huis van de Brinzonis... ahaha... en daar brandt het ook al en daar... tralalalala... vuurtje hier en vuurtje daar... Vierhonderd doden in een week, allemaal, allemaal Bolognezen, geen één van buiten de stad, schoon toch, eigen doden eerst... En ondertussen is er elders eindelijk vrede gesloten, alle soldaten komen terug na de strijd tegen de Albigenzers, uit het Heilig Land.

Die uit Frankrijk, niet allemaal, nee, niet allemaal, want velen zijn daar dood achtergebleven, maar die die terugkwamen, God, hoe trots waren die, ze marcheerden met een wonderbaarlijke kracht, het hoofd rechtop en de borst vooruit en ze marcheerden met trompetgeschal, taterataa... nee, zo marcheerden ze niet, want het grootste deel was invalide, de ene was een voet kwijt, een andere een been, een andere een halve schouder... ze marcheerden dan wel met de borst vooruit maar het ging meer zo... *(mimeert een verminkte die probeert trots te marcheren.)*

Heel trots, wonderbaarlijk.

En ondertussen kwamen die van het Heilig Land ook terug, ook heel lelijk togetakeld. Maar het moet gezegd worden, het is toch iets schoons. Van de oorlog terugkomen en iets kunnen laten zien. Ziet eens hoe ik gevochten heb, ik heb er een been gelaten en hier, ik een oog, schoon!

Want als ge van de oorlog terugkomt en ge kunt niet zoiets laten zien, dat is een catastrofe, een schande.

‘Het spijt me, maar ik ben niet gekwetst geraakt.’

Dan moogt ge gevochten, gemoord, als een held tekeergegaan zijn, maar als ge geen verminking hebt, geen voet mist of een hand half doorgeslagen... laat mij eens zien dat gij in de oorlog hebt gevochten... jazeker, zie maar... een hand af. En mijn andere hand ook. Bravo! Twee handen! Twee handen heeft hij in de oorlog verloren! Bravo, geef mij een hand... maar ik heb er geen meer, afgekapt... geef mij dan de voet...

Hoe wonderlijk toch. Ja, er zijn er teruggekeerd, maar er zijn er ook twaalfhonderd dood achtergebleven, twaalfhonderd alleen van onze, van uw stad, die daar zijn achtergebleven en begraven. Voor de bevrijding van het Heilig Graf van Christus, zijn er daar ook meer dan duizend schone nieuwe graven gemaakt. Wat een prachtige Heilige Oorlog toch.

En dan gij allemaal, na de vrede, wat doet ge... erbij gaan zitten, een beetje uitblazen, afwachten? Een tijdje geen oorlog meer? Nee! Komaan tegen de Imolezen! Vooruit tegen Imola, die zitten altijd gereed die Imolezen. Alle steden van Romagna hebt ge al bevochten en nu weer tegen de Imolezen, die moeten eraan geloven, die hakken we in stukken, die honden, honden zijn het, hoe ze tegen uw vrouwen tekeergingen, ik heb ze gezien, vier soldaten van Imola zijn van hun paarden gestapt bij een vrouw uit Bologna, ze hebben haar vastgepakt, ze schreeuwde het uit, gelijk beesten hebben ze de kleren van haar lijf gescheurd, haar op de grond gesmeten... aan mij, nee, eerst ik, aan mij, aan mij... en ze gingen tekeer... maar gijlie hebt goed teruggeslagen, als ge een vrouw uit Imola tegenkwaamt, jongens als ge een vrouw uit Imola tegenkwaamt... daar is er ene, twee... Twee vrouwen... met dertig mannen tegelijk zijt ge eropaf gegaan, wat een durf, wat een moedige kerels... die van Bologna... Zo 'n vrouw, pak haar, hou haar vast... aan mij, nee ikke eerst, laat mij doen, HUPLA, HUPLA, langs voor, langs achter... opzij... HUPLA... en dan is die vrouw te voet teruggelopen en ze zie: 'Vervloekt zijt ge, dat God u mag straffen en verbranden van uit zijn hemel...'

'Aan ons zoiets durven roepen!'... ze zijn recht gaan staan, ze hebben die vrouw gepakt ze hebben haar naar een gebouw gebracht met een toren en van boven op de toren hebben ze haar helemaal naakt naar beneden gesmeten:

Whaaamm... en het kind van die vrouw, haar kind schreeuwde... Moeder!
Moeder!

‘Maar blijft een keer stil gij...’

Ze hebben haar gewoon gepakt en van de toren gesmeten: ‘Maakt u uit de voeten, loopt maar naar de mama...’

Ge kunt toch niet zo blijven oorlogen maken, nee ge zijt toch geen beesten. Ge zijt toch mensen, heren, prinses, ridders... ge kunt toch zo niet blijven moorden en kelen, het is toch waar wat Christus zegt... nooit ofte nimmer, voor geen enkele reden is het toegelaten om te doden... en het teken van Christus staat op uw wapenschild!

’t Is waar, zeiden de Bolognezen, ’t is waar, wij geloven dat wel, we willen wel naar Imola gaan en daar zeggen: ‘We zien u graag!’ En ook naar Rimini en: ‘Ja, we zien u graag, en u ook en u ook’... maar wij kennen dat... zij dan ineens... gnaack... mes op de keel... dan worden wij natuurlijk gebeten door al de sacramenten van de hemel en dan roepen wij: ‘Ja, ik zie u graag... maar dan liever zonder kop.’

Wat is dat... mevrouw... wat is dat, er is daar een vrouw die schreit... daar zijn vrouwen aan het schreien... waarom... ah de weduwen, ja ik ken u, gij hebt uw man verloren, uw echtgenoot... ja in Palestina... en gij ook, die van u tegen de Albigenzers, ja wij weten het allemaal, daar achtergebleven en gij een broer en gij, gij ook... het was uw verloofde, uw vader... schoon... langs de ene kant die zo trots zijn op de oorlog, en daar die die staan te schreien om degenen die niet zijn teruggekomen en dat allemaal voor de eer en de glorie van deze stad, de roem en de macht, moedig en dapper zijt ge, moedige weduwen en gij ook, die verminkt zijt, die armen en benen of een oog zijt verloren, bravo... ge moogt er trots op zijn.

Hoe... ge zijt er niet trots op... zegt dat nog eens, gij jonge vrouw daar... gij had liever gehad dat ge uw man weer in uw armen had kunnen sluiten in plaats van hem te moeten verliezen ter ere van het vaderland. Het vaderland kan u niets schelen? En gij ook en gij... en gij had liever uw been nog gehad en gij uw oog. Wat scheelt er toch, het is een slecht teken als de mensen geen respect meer hebben, niet meer luisteren naar de schone woorden van de gezagdragers,

geen respect meer voor de tekenen van de macht. Een ramp. Ik zie u al zover, ik zie dat ge al op het punt gekomen zijt om te weten dat ge geen water in uw hoofd hebt en dat ge wilt beginnen denken met uw eigen verstand; ik zie dat ge een dezer dagen naar de pui van het stadhuis gaat trekken en daar zult roepen: ‘Vrede! Vrede!’ En ge zult vrede willen sluiten met al uw vijanden, zowel buiten als binnen de stad.

Vrede, vrede, wat een prachtig woord, het ligt zo schoon vol in de mond. Vrede... vrede.

De vrede...

Ziet de zonnen zo klaar daar staan
 Schoon en licht en zoetekens stralen
 Laat ons maar hopen op de regen
 Druppelen over de droge grond
 En drinken, drinken doen de velden
 Druppelkens regen, druppels van goud
 Regen, regen valt maar neer
 Komt maar, stroomt maar neer met beken
 Niet zo hard, eh daar, laat het uit!
 Geen zondvloed alstublieft
 Gutsen, klutsen,
 Overstromen
 Regen, regen
 Plenzen, pletsen
 Kletsen, plassen
 Watervallen
 Beken, stromen
 Vallen bomen
 Watervloed
 Nee! Laat het stoppen!
 We verdrinken
 Helpt ons...

Haalt asem
Adem in adem uit
En 't zonneke komt al met zijn stralen
Zoetekoek warm en al zo licht,
En naar de kerk
Met alleman
Trappekens op
Te voet, te voet
Er is een huwelijk te vieren
Zingen en dansen heel de dag
Draaien en drinken
Rokken zwieren
Het leven is zo schoon vandaag
We feesten hier om ter meest
Kere-weer-om gij bruidegom
Kust uw lief, zo schoon gerief
Dat koppel verliefde jonge duiven
Tussen de bloesems en de druiven.
's Morgens moeten wij gaan werken
Werken voor het dagelijks brood
Zwoegen, sleuren
Heel de dag, nooit niet moe
Zweten tot den avond toe
En voldaan terug naar huis
Eten, drinken, rusten, slapen,
Lieveke, lieveke komt bij mij
Plukt het bloemeke in de wei
Daarvan komt een dikke buik
Dan wordt er gauw getrouwd
Een nestje moet gebouwd
En 't zonneke gaat slapen
Het wordt ineens ook koud